Alapelvek
Ptk. 1959. évi IV. törvény

Meghatározzák, hogy az egész jogszabályt milyen szellemiségben kell alkalmazni.
Értelmező rendelkezések (ptké) – fogalmakat tisztát, ami eltér a hétköznapi szóhasználattól.
Deklaratív jogszabályok.

Alapelvek:
Ptk 1.§ (1) Ez a törvény az állampolgárok, valamint az állami, önkormányzati, gazdasági és társadalmi szervezetek, továbbá más személyek vagyoni és egyes személyi viszonyait szabályozza. Az e viszonyokat szabályozó másjogszabályokat – ha eltérően nem rendelkeznek – a e törvénnyel összhangban, e törvény rendelkezéseire figyelemmel kell értelmezni."
Ptk: 2. §. (1) „A törvény védi a személyek vagyoni és személyhez fűződő jogait, továbbá törvényes érdekeit."
Ptk. 3. §. „ A törvény védi a tulajdonnak az Alkotmányban elismert valamennyi formáját."
Ptk 4. § . Az általános elvárhatóság elve

(1) ;A polgári jogok gyakorlása és a kötelezettségek teljesítése során a felek a jóhiszeműség és a tisztesség követelményeinek megfelelően, kölcsönösen együttműködve kötelesek eljárni.
(2) (4). Ha ez a törvény szigorúbb követelményt nem támaszt, a polgári jogi viszonyokban úgy kell eljárni, ahogy az adott helyzetben általában elvárható"

Keret jellegű rendelkezés.
Általános elvárhatóság alapszint , ez a kiinduló pont.
Ptk 5. (1) „ A törvény tiltja a joggal való visszaélést".

- nem rendeltetésszerű jog használat
- úgy kell a jogokat gyakorolni, hogy mások jogos érdeke nem sérüljön, és ahogy az adott helyzetben elvárható
- nem lehet a jogok gyakorlása a társadalmi célokkal ellentétes.
- A joggal való visszaélésnek minősül a jogszabály által megkívánt nyilatkozat megtagadása, különös tekintettel, ha nyomós közérdeket vagy méltánylást érdemlő magánérdeket sért. A bíróság pótolhatja a nyilatkozatot ítélettel.

Ptk. 6. §. „Utaló magatartás"
„ A bíróság a kárnak egészben vagy részben való megtérítésére kötelezheti azt, akinek szándékos magatartása más jóhiszemű személyt alapos okkal olyan magatartásra indított, amelyből őt önhibáján kívül károsodás érte. „
Ptk.. 7.§ „ jogok védelme", Ez sarkalatos, kőbevésett törvény.
(1). A törvényben biztosított jogok védelme az állam minden szervének kötelessége. Érvényesítésük – ha a törvény másképpen nem rendelkezik – bírósági útra tartozik."
Ptk. 8. §. (1) Magyar Köztársaságban minden ember jogképes: jogai és kötelességei lehetnek."
(3) A jogképességet korlátozó szerződés vagy egyoldalú nyilatkozat semmis."
Ptk. 9. §. „ a jogképesség az embert, ha élve születik, fogamzásának időpontjától kezdve illeti meg. A fogamzás időpontjának a születéstől visszafelé számított háromszázadik napot kell tekinteni; bizonyítani lehet azonban, hogy a fogamzás korábban vagy későbben történt. A születés napja a határidőbe beleszámít.
Ptk. 10. §. „ A gyermek részére már a megszületése előtt gondnokot kell kirendelni, ha ez jogainak megóvása érdekében szükséges, különösen ha a gyermek és törvényes képviselője között érdekellentét van."

Jogképesség, cselekvőképesség

Ptk. 8. §. (1) Magyar Köztársaságban minden ember jogképes: jogai és kötelességei lehetnek."
(3) A jogképességet korlátozó szerződés vagy egyoldalú nyilatkozat semmis."
Ptk. 9. §. „ a jogképesség az embert, ha élve születik, fogamzásának időpontjától kezdve illeti meg. A fogamzás időpontjának a születéstől visszafelé számított háromszázadik napot kell tekinteni; bizonyítani lehet azonban, hogy a fogamzás korábban vagy későbben történt. A születés napja a határidőbe beleszámít.
Ptk. 10. §. „ A gyermek részére már a megszületése előtt gondnokot kell kirendelni, ha ez jogainak megóvása érdekében szükséges, különösen ha a gyermek és törvényes képviselője között érdekellentét van."
A Jogalanyiság, absztrakt képesség arra, hogy valaki jogok és kötelezettségek alanya lehessen.
A jogtudomány nevesítette bizonyos vetületeit?
Szerzőképesség, vétőképesség, öröklési képesség
- általános, egyenlő és feltétlen
Jobbágyi szerint a szerzőképesség lehet korlátozott: pl.fegyvertartási szabályok.
Jogképesség: Magyarországon mindenki jogképes, jogot szerezhet, illetve kötelezettséget vállalhat.

- természetes személy
- - jogi személyiséggel rendelkezők

A jogképesség nem korlátozható, nem lehet kizárni, nem lehet ülönbsgéet tenni fajra, nemre, nemzetiségre valamint felekezethez tartozásra. Az erre irányú szerződés semmis, joghatás kiváltására alkalmatlan.
A jogképesség a halállal szűnik meg.
Gondnok szerepe: a jogképességet vagy a cselekvőképességet kiegészítse, a gondnokolt érdekeit kell képviselni.
Jogalanyiság – jogképesség:

1. <u>természetes személy</u>: minden ember jogképes, jogai és kötelezettségei lehetnek.

általános – mindenkit megillet
egyenlő – mindenkit egyforma terjedelemben illet meg
feltétlen – törvény erejénél fogva illet meg, nem lehet róla lemondani
fogamzás pillanatától tart halálig illetve holttá nyilvánításig

a.) <u>teljes cselekvőképesség</u>: - saját akarat elhatározásából saját nevében szerezhet jogokat és vállalhat kötelezettséget, mindenki, akinek cselekvőképességét törvény nem zárja ki
- nagykorú
- rendelkezik az ügyei viteléhez szükséges belátási képességgel

b.) <u>korlátozottan cselekvő képes</u>

- 14. alatti kiskorú, aki nem cselekvőképtelen
- akit a bíróság határozatában korlátozottan cselekvőképtelennek nyilvánít
- jognyilatkozata csak a törvényes képviselőjének beleegyezésével érvényes.

c.) <u>cselekvőképtelen</u>

- 14. év alatti kiskorú
- akit a bíróság cselekvőképességet kizáró gondokság alá helyezett
- átmeneti cselekvőképtelenség, az ügyeinek viteléhez szükséges belátási képessége hiányzik (betegség, drog, alkoholos befolyásoltság miatt)
- jognyilatkozata semmis

<u>Vétőképesség:</u> az a belátási képesség, amikor az ember előre látja cselekményének káros következményeit.
Bírói gyakorlat 12 év. Kiskorú

A dologi jog fogalma, felosztása, alapelvei, a dolog fogalma, osztályozása

A dologi jog: a polgári jog abszolút szerkezetű vagyoni jogviszonyokat szabályozó ága, a vagyonjogon belül az ún. uralmi jogokat, más néven vagyonjogi státusjogokat szabályozza.
Kizárólagos, kirekesztő jellegű – jogi hatalmat ad.
A tulajdonjog kifejezetten erős védelem alatt áll, akár erőszakkal is megvédhető.
Jogos védelem – jogtalan támadás esetén a megtámadott illetve bárki által megtehető cselekmény, egy másként el nem hárítható veszély és szükség esetén. A cselekménynek arányosnak kell lennie mennyiségben és minőségben a támadással. Menthető – ijedtség, erős felindulás.
Kivétel. Az élet ellen irányuló támadás, eszközhasználat engedélyezett, de ne idézze elő a támadó halálát.

A tulajdonjogot az Alkotmány is deklarálja.
Abszolút (kirekeszthető, kizárólagos) : a fennálló jogszabály az összes kívülállóra hat, másra nézve kötelező.
Alapelvek:

- zártkörűség – típuskényszer – a dologi hatályú jogfajtát csak jogszabály hozhat létre

indoka: felek akarata nem háríthat kötelezettségeket harmadik félre, jogbiztonság, áttekinthetőség
tartalmi kötöttség : nem csak a dologi jog formája, de tartalma is törvényileg adott
abszolút hatály: tipikusan egy jogosult, mindenki kötelezett
negatív kötelezettség: elismerés, tűrés, tartózkodás
nyilvánosság: ingatlan-nyilvántartás
indoka :_ vagyoni forgalom biztonsága
egyediség – dologi jog tárgya csak egyedileg meghatározott dolog lehet
kivétel: vagyont terhelő jelzálog

A dolog fogalma: minden, ami birtokba vehető, a tulajdonjog tárgya lehet. Nem megfogható, ha dolog módjára viselkedik.
Lehet:

- testi, nem testi
- ingó, ingatlan
- elhasználható, elhasználhatatlan
- helyettesíthető, helyettesíthetetlen
- osztható, oszthatatlan
- értékes, érték nélküli
- forgalomképtelen, korlátozottan forgalomképes, forgalomképes
- fődolog, mellékdolog
- alkotórész – fődologhoz köthető, szűkebb értelemben
- tartozék – fődologhoz köthető tágabb értelemben

A polgári jog, és forrásai

Jogforrás: egyrészt a szabály, amiben a jog megjelenik, a jog hordozója (belső)

Másrészt a jog megalkotására jogosult állami szerv, a jog létrehozója, kibocsátója (külső)

A polgári jog jogrendszerünk legterjedelmesebb, mely számos részterületet foglal magába.

A polgári jog döntő részben gazdasági- vagyoni viszonyokat szabályoz. A polgári jog a vagyoni viszonyokon túlmenően szabályozza a személyek személyhez fűződő jogainak védelmét is, melynek vagyoni és nem vagyon vonatkozásai egyaránt vannak.

Elsődleges: Alkotmány

Alapvető jogok és alapértékek: tulajdonjog – magántulajdon védelme

Elismeri és egyenlő mértékben védi a köz- illetve magántulajdont.

A tulajdon szentsége.

A polgári jog nem szankciónál, nem büntet, a tulajdonjogba nem avatkozik bele.

1. Alkotmány
2. Polgári törvénykönyv
3. más törvénye
4. törvényerejű rendeletek
5. kormányrendeletek
6. miniszteri rendeletek
7. helyi önkormányzat rendeletei
8. egyéb kútfők: LB irányelvek, elvi döntések, LB kollégiumi állásfoglalásai, eseti döntések BH, AB határozatok

A Polgári Törvénykönyv hat részből, s azon belül címekből, majd fejezetekből áll.

A polgári jogviszony, osztályozása, fajtái, elemei

Jogviszony: jogilag értékelt, jogilag szabályozott társadalmi viszonyok

Polgári jogi jogviszony: emberek, illetve szervezetek közötti, vagyoni vagy személyi jellegű jogviszony, amelyben a felek egyenjogúak, mellérendeltek, autonómiával rendelkeznek, és kiegyensúlyozott mérték jogok illetik, illetve kötelezettségek terhelik őket.

Osztályozása:

1. személyi viszonyokon belül
   – személyik jogalanyiságával kapcsolatos jogviszonyok
   - a személyhez fűződő jogok védelmének jogviszonyai
2. vagyoni viszonyokon belül:
   a. dologi
   b. kötelmi
   c. öröklési
3. komplex jogviszonyok: szabályozása több jogágban, polgári jogon kívüli jogágak elemei is érvényesülnek.

Fajtái :

Abszolút szerkezetű :

- csak a jogosult személye ismert, vele szemben mindenki kötelezett
- a kötelezettség alapvetően negatív
- személyiségi jog, dologi jog
- cél: jogi pozíciók biztosítása
- kogens (kötelező) szabályozás
- elvállalástól függetlenül
- a kötelezettségek nem a jogosultságok ellentételezései

Relatív szerkezetű:

- a felek mindegyike név szerint meghatározott
- a kötelezettségek tipikusan pozitiv, tevőleges
- kötelmi jog
- cél: felek kibontakozása
- diszpozitiv (megengedő) szabályozás
- elvállalástól függően
- a kötelezettségek a jogosultságokat ellentételezik

<u>Elemei:</u>

Alanyai: azok a személyek, akik vagy amelyek között a jogviszony létrejön, akik vagy amelyek jogok vagy kötelezettségek hordozói lehetnek.

- természetes személyek
- természetes személyek csoportjai
- jogi személyek
- jogi személyiség nélküli jogalanyok

<u>Jogviszony tárgya:</u>

Közvetlen tárgy – az a magatartás, amit a jogviszony alanyainak egymás irányában tanúsítaniuk kell

Tevőleges (pozitiv) magatartás – általános kötelmi viszonyokban

Nemleges magatartás – dologi, személyi és kötelmi viszonyokban is

Közvetett tárgy – az a dolog, amelyre a magatartás irányul

<u>Jogszabály értelmezése</u>:

1. rendszertani –általánost felülírja a speciális
2. nyelvtani – legszűkebb értelemben szövegszerű
3. logikai – a nyelvtani eszközökkel
4. történeti – időbeli hatályok

Eredmény szerinti_

Kiterjesztő, szűkítő, megállapító

A szerződés érvénytelensége, semmiség, megtámadhatóság

Az érvénytelenség a szerződéssel elérni kívánt jogi hatás elmaradása. Ennek megfelelőn az érvénytelen szerződés – valamely törvényben meghatározott ok folytán - nem váltja ki azt a jogi hatást, amit a törvény egyébkén t a szerződéshez fűz. Az érvénytelenségi ok vagy a szerződési akaratban (pl. tévedés) vagy a szerződési nyilatkozatban (pl. kötelező írásba foglalás hiánya), vagy pedig a célzott joghatásban (pl. tilos szerződés) rejlik. Az érvénytelenségi ok fennállás kiváltja az érvénytelenséget.

Az érvénytelenségi oknak mindig a szerződés megkötésekor kell fennállnia, hogy a szerződés érvénytelenségét okozza. AZ érvénytelenségnek két nagy csoportja van: a semmiség és a megtámadhatóság.

Az érvénytelenségi ok 3 fajta lehet:

1. szerződési akaratban rejlő hiba
2. szerződési nyilatkozatban rejlő hiva
3. célzott joghatásban rejlő hiba

A.) Semmisség az akarathiba esetén:

1.) cselekvőképtelen, korlátolt cselekvőképes személy jognyilatkozata
2.) színlelt szerződés
3.) tréfából tett jognyilatkozat

B.) Semmisség nyilatkozati hiba esetén:

1.) alaki hiba – kötelező alakszerűség megsértésével kötött szerződés
2.) álképviselet – képviseleti jogkör hiánya

C.) Célzott joghatás hibája esetén:

1.) lehetetlen szerződés – lehetetlen szolgáltatásra irányuló szerződés
2.) jogellenesség esetei, nyilvánvaló jóerkölcsbe ütközés
3.) jogszabályba ütköző vagy a jogszabály megkerülésével kötött szerződés
4.) uzsorás szerződés

A semmis szerződés esetén az érvénytelenségi ok önmagában kiváltja az érvénytelenséget, a semmis szerződés, tehát a törvény erejénél fogva érvénytelen.

A semmis szerződés érvénytelenségére bárki határidő nélkül hivatkozhat és azt a bíróság vagy más hatóság külön kérelem nélkül hivatalból veszi figyelembe.

A.) Megtámadhatóság akarathiba esetén::

1.) tévedés
2.) megtévesztés
3.) jogellenes fenyegetés

b.) Megtámadhatóság célzott joghatás hibája esetén:

1.) feltűnően nagy értékkülönbség a szolgáltatás és ellenszolgáltatás között
2.) megtámadás általános szerződési feltételek esetén

A megtámadható szerződés mindig csak feltételesen érvénytelen. Érvénytelensége attól függ, hogy az érvénytelenségi okra hivatkozva a törvényes határidőn belül az erre jogosított személy megtámadja-e. Ha nem támadja meg, akkor az érvénytelenség feltétele nem áll be és a szerződés érvényes marad.

Megtámadás feltétele:

1.) a sérelmet szenvedett fél, a jogosult és az akinek a megtámadáshoz törvényes érdeke fűződik
2.) egy éven belül írásban kell közölni a másik féllel

Az érvénytelenség legáltalánosabb következménye – a semmisség és a megtámadhatóság eseteinél egyaránt – az eredeti állapot helyreállítása, ilyenkor ugyanis a szerződéskötés előtt fennállott helyzetet kell visszaállítani. Ha nem lehet a bíróság a szerződést a határozathozatalig terjedő időre hatályossá nyilvánitja. Az érvénytelen szerződést érvényessé lehet nyilvánitani, ha az érvénytelenség oka megszüntethető. Ezekben az esetekben rendelkezni kell az esetleges ellenszolgáltatás nélkül maradt szolgáltatás visszatérítéséről. A szerződés érvénytelensége nem azonos a szerződés szegéssel.

Teljesítés, beszámítás, szerződésszegés

Teljesítés beszámítás 277. §.

- szerződéses viszonyban, úgy kell teljesíteni, ahogy ki van kötve a szerződésben, megadott időben, helyen módon.

Jogosulti oldal
– a kárveszélyt ő viseli
Kötelezetti oldal

- megnyílik az igény az ellenszolgáltatásra
- a késedelmes teljesítést kizárja
- a mellékkötelezettségek megszűnnek

helye: - a kötelezett helye
kivéve .

- jogszabály határozza meg
- más a kikötés
- szolgáltatás tárgyából ez következik

Ideje:

- szerződésben kikötött
- idő előtti teljesítés nem köteles elfogadni a jogosult, kivétel a pénztartozás
- idő utáni teljesítés – késedelem

Késedelmes teljesítés esetén vizsgálni kell, ki vétkes a késedelemért – kár megosztás
Ha nincs idő határozás bármelyik fél bármikor az egyik fél követelheti a teljesítést.
Ingyenesség esetén – bármikor lehet teljesíteni
Előre teljesítés – járadékszerű kötelezettség esetén
Jogosulti időt megelőző időszakra történő teljesítés – bérlet

Teljesítésmódja – a lehető legrövidebb időn belül meg mell győződni arról, hogy szerződés szerinti a teljesítés (minőségben, db számban, időben), ez jogos érdek is.
A teljesítés igazolás után megnyílik az ellenszolgáltatásra az igény.

Objektiv dolog – felróhatóság hiánya nélküli
Szubjektiv dolog – felróhatóság figyelembe vehető

Bírósági letétbe helyezés ptke 51.§ (287.§ . után)
Kötelezett a teljesítés összegét egy harmadik személynél (letéteményes) letétbe helyezi, a kielégítés innen is történhet. Per esetén meg van a pénz.
Vitás követelés esetén az ellenértéket letétbe lehet helyeztetni.

Pénztartozás:

- előteljesítést el kell fogadni
- magánszemély esetén nincs kamat, csak kikötés esetén
- ha kötelezett költséggel és kamattal tartozik a kielégítés rendje: költség, kamat, tőke

Jognyilatkozat adása: ptk eleje

Beszámítás 296.§.
Kötelezett jogosulttal szemben fennálló egynemű és lejárt kötelezettségét beszámítja a bíróság. Nem lehet, aminek követelését nem lehet bírósági úton érvényesíteni, semmis szerződéseknél (pl. szerencsejáték)

A szerződés megszűnése

A szerződés megszűnik valamely tény folytán.

A.)A szerződés megszűnésének leggyakoribb esete természetesen az, ha a felek a szerződést teljesítik, s ezzel a szerződés betölti rendelkezését, teljesítésbe megy a szerződés.
B.)A szerződés megszüntetése közös megegyezéssel
A felek a szerződést közös megegyezéssel megszüntethetik vagy felbonthatják. A közös megegyezéssel való megszüntetés vagy felbontás kétoldalú jognyilatkozatot tételez fel.

1.) megszüntetés esetén :
   - a szerződés a jövőre nézve szűnik meg, a felek további szolgáltatásokkal nem tartoznak egymásnak
   - a megszűnés előtt nyújtott szolgáltatás szerződésszerű pénzbeli értékét meg kell fizetni
   - amennyiben az ellenszolgáltatást fél még nem teljesítette a pénzbeli szolgáltatás visszajár
2.) Felbontás esetén
   - felbontás időben visszamenő hatályú
   - a már teljesített szolgáltatások visszajárnak
   - eredeti állapot helyreállítása

C.) A szerződés megszűnése egyoldalú jognyilatkozat útján
1.) Felmondás a szerződés a jövőre nézve szűnik meg Lehet
- jogszabályon alapuló / szerződésen alapuló
- azonnalra / meghatározott felmondási időre
- rendes (indoklás nélkül, felmondási időre / rendkívüli (meghatározott indokkal – pl. súlyos szerződésszegés esetén, általában azonnali hatállyal)

Aki szerződésnél vagy jogszabálynál fogva felmondásra jogosult, e jogát másik félhez intézett nyilatkozattal gyakorolja. A felmondást a szerződés megszünteti.
Ha a felmondás nem azonnali hatályú, a törvényben vagy a szerződésben meghatározott felmondási idő elteltéig a szerződés fennmarad, a szerződésből eredő kötelezettségeket a szerződés megszűnéséig teljesíteni kell.
2.) Elállás – Aki szerződésnél vagy jogszabálynál fogva elállásra jogosult, e jogát a másik félhet intézett nyilatkozattal gyakorolja. Az elállás a szerződést felbontja (visszamenő hatállyal szüntetési meg. Az elállás jogát a felek bánatpénz fizetése ellenében is kiköthetik.

A szerződés tartalma, pénzszolgáltatás, kamat

A szerződések jelentős részében legalább az egyik szerződő fél oldalán pénztartozás megfizetése a fél kötelezettsége.
Diszpozitiv jogszabály, itt is megengedő. Ptk 226.§.
Tartalmi szabadság, tág, keretszabály
Kifejezetten tiltó kötelem (semmis) az a szerződés, amelyik a jó erkölcsbe ütközik , illetve ellentmondásos, lehetetlen feltételre irányul.
A tartalom szabadon megválasztható, de mindkét oldalon jogosultságot illetve kötelezettséget okoz. Lehet kemény szerződést kötni, de nem dől el a szerződés szinallagma.((gör.), kölcsönös szerződés; szinallagmatikus, kölcsönösen kötő.), de ha olyan feltételet tartalmaz, ami egyoldalú hátrányt okozhat, akkor borul.
Feltétel és időhatározás:

a.) valamilyen jövőbeli eseménytől tesszük függővé a szerződés alakulását.
b.) Időtűzés – a szerződés érvényes, de a hatálybalépést időhöz kötjük.

Vagylagos szolgáltatás: „Facultas alternativa)
Amikor az eredeti helyett más szolgáltatás történik, ebben az esetben mindig konszenzus kell. A lényeges változtatáshoz mindig kell konszenzus.
Változtathat:

- személyek köre
- módja
- illetve bármilyen tekintetben
- kivéve, ha ezt a felek előre kiköttték
- - ha kifejezetten jól körülírt, konkrét a dolog

Pénztartozás, kamat:
Pénzszolgáltatás (pénztartozás) esetén meghatározott mennyiségű és fajtájú pénzt kell megfizetni. A pénz a Ptk szerint helyettesíthető dolognak minősül.
A pénztartozást akkor kell teljesítettnek tekinteni, ha a pénz eljut a jogosulthoz.
A pénztartozás és a kamat összekapcsolódó fogalmak. A pénztartozás járuléka a kamat, mint mellékszolgáltatás.
A kamat az a százalékszerűen meghatározott járulékos szolgáltatás, amelyet a kötelezett a főtartozás összegén felül, ennek használatáért teljesít a jogosultnak. A kamat mértéke a főtartozás összegéhez, valamint a használat idejéhez igazodik.

Egyszerű pénztartozás esetén tisztázandó: ki a szerződő fél, kötöttek-e erre vonatkozó szerződést?
Kamat nem mindig jár, a Ptk szerint magánszemélyek között kamat csak a kikötés esetén jár. Nem magánszemély esetén, a jegybanki alapkamat lehet jelenleg 6,5 % - büntetőkamat a kétszerese
Az uzsora szerződés semmis
A szerződés bírósági által megváltoztatása_ ha valamelyik fél számára egyoldalúan hátrányos.
Feltételei:

1. tartós jogviszony
2. beállt változás , akár körülményi, akár jogszabályi

Harmadik személy javára szóló szerződés

- jogosult – két szerződő fél „utalványozás”
- pl. engedményezés .- hozzájárulás szükséges
- faktorálás - követelés átadásánál nem a jogosultnak hozzájárulni.

A szerződés létszakaszai:
A szerződéses viszony rendszerint többé-kevésbé hosszan tartó folyamat, amelynek különböző szakaszai vannak:

1. a szerződés létrehozásának folyamata (az ajánlattól az elfogadásig terjedő idő)
   a.) a teljesítési határidőig terjedő szakasz
   b.) a teljesítés szakasza
   c.) a szerződésszegés szakasza

A szerződést biztosító mellékkötelezettségek (a szerződés megerősítésének eszközei

Polgári jogunk a szerződések biztosítása érdekében lehetővé teszi, hogy a felek bizonyos mellékkötelezettségekben állapodnak meg. Olyan mellékkötelezettségek a szerződésbiztosítékok, amelyek célja a szerződés céljának megvalósulását, a szolgáltatás teljesítését biztosítani vagy a kötelezett teljesítési készségét, hajlandóságát fokozza az igény kielégítési alapján nyújtó fedezettel megerősítve.

A szerződést biztosító mellékkötelezettségeknek a Ptk megnevezett fajtái:

1. Foglaló – a szerződés megkötésekor a kötelezettségvállalás jeléül biztosításául átadott pénzösszeg vagy más dolog.
2. Kötbér – a kötelezett meghatározott pénzösszeg fizetésére kötelezheti magát arra az esetre, ha olyan okból, amelyért felelős, nem vagy nem szerződészerűen teljesít.
3. Jótállás_ aki a szerződés hibátlan teljesítésért jótállásra köteles, ennek időtartama alatt a felelősség alól csak akkor mentesül, ha bizonyítja, hogy a hiba oka a teljesítés után keletkezett.
4. Bankgarancia – bank által vállalt kötelezettség
5. Jogvesztés kikötése – a felek írásban megállapodhatnak abban, hogy a szerződésszegésért felelős elveszít, valamely jogot vagy kedvezményt, amely a szerződés alapján őt megilletné.
6. Zálogjog: a jogosultnak az erre a célra lekötött dolgon vagy jogon (zálogtárgyon) abszolút hatállyal és más jogosultakat megelőzően kielégítési jogot biztosít arra az esetre, ha a kötelezett a szolgáltatás nem teljesíti.

   A zálogjog önálló zálogjog kivételével járulékos jog, mert
   - valamilyen kötelezettség biztosítására alapítják
   - terjedelme általában az alapul szolgáló követeléshez igazodik
   - amennyiben a követelés átszáll, úgy a zálogjog is átszáll az új jogosultra
   - törvény eltérő rendelkezése hiányában a zálogjogot csak a követeléssel együtt lehet átruházni

   Főbb fajtái:
   - kézi zálogjog – a zálogtárgya a zálogjogosult birtokába kerül
   - jelzálog – nem történik meg a zálogtárgy átadás, csak a megjelölése, a birtoklás joga továbbra is a zálogkötelezettet illeti meg
   - forgalomképes jogokon fennálló zálogjog
   - önálló zálogjog

Semmis szerződéseket nem lehet zálogjoggal biztosítani. Nem teljesítés esetén lehet kielégítést nyerni az értékesítésből.

7. Óvadék (kaució) A jogosult a szerződésszegéskor tehát nyomban rendelkezhet az óvadékkal,

   Abból közvetlenül – a birói út igénybevétele nélkül – kielégítést kereshet

8. Kezesség - gyenge– a kezességi szerződés a kezes kötelezettségét tartalmazza arra vonatkozóan

   hogy amennyiben a kötelezett nem teljesít, a kötelezett helyett maga a kezes fog a jogosultnak teljesíteni.

   Sortartó kezesség – sorrendiséget be kell tartani, nem előzheti meg az egyik a másikat

   A kezes terhe nem lehet nagyobb, mint a kötelezettség, nem lehet több, mint az eredeti terjedelem.

Eredeti és származékos szerzésmódok

A tulajdonszerzés egyenlő a tulajdonosi hatalom keletkezésével, a tulajdonis jogviszony létrejöttével.

A szerzési módok tekintetében a törvényi szabályozás taxatív és kogens.

Eredeti (originárius) szerzésmód: Ha a dolgon előzőleg fennállt tulajdonjogra tekintet nélkül, attól függetlenül keletkezik. Ha a dolgon a szerzéskor nem állt fenn tulajdon, vagy fennállt ugyan, de a szerző tulajdonjoga nem abból származik, akkor eredeti szerzésmódról beszélünk. Eredeti jogszerzés esetén az új tulajdon jogviszony tartalmára nincs befolyása az előzőleg esetleg fennállt tulajdonviszony tartalma, igy nem érvényesülnek az azt terhelő korlátozások sem.

Eredeti szerzésmódok:

1. Hatósági határozat, hatósági árverés: aki hatósági határozat vagy hatósági árverés útján jóhiszeműen szerzi meg tulajdonossá, válik tekintet nélkül arra, hogy korábban ki volt a tulajdonos Ptk 120.§.
2. Elbirtoklás: elbirtoklás útján megszerzi a dolog tulajdonjogát, aki a dolgot sajátjaként meghatározott ideig, (ingóság esetén 10 év, ingatlan esetén 15 év) szakadatlan birtokolja. Elbirtoklás esetén egy formálisan fennálló, ámde nem gyakorolt tulajdonjog áll szemben egy tényleges birtokállapottal. A jog ebben az esetben a hosszú, békés, jóhiszemű joggyakorlat által szentesített birtokállapot oldalára áll. Elbirtoklás esetén tehát a birtoklás tényleges állapota az idő múlása, mint jogi tény által jogállapottá változik át. Az elbirtoklás a birtokló oldalán tulajdonjogot keletkeztet, míg a volt tulajdonos oldalán egyidejűleg megszüntet egy korábbi tulajdonjogot, ez a keletkezés és megszűnés azonban egymásra tekintet nélkül zajlik le. Aki bűncselekmény, vagy egyéb erőszakos vagy alattomos úton jutott a dolog birtokához elbirtoklás útján nem szerez tulajdonjogot.
3. Kisajátítás: tulajdonjog elvonása közérdekből
4. Termékek, termények és szaporulat elsajátítása
5. Gazdátlan javak (uratlan dolog) elsajátítása: ptk 127. §. Ha a dolognak nincs tulajdonosa, azon birtokbavétellel bárki tulajdonjogot szerezhet.
6. Találás: Ha valaki feltehetően más tulajdonában lévő dolgot talál, és annak tulajdonjogára igényt tart, megszerzi a tulajdonjogot, amennyiben mindent megtett, amit a jogszabály annak érdekében ír elő, hogy a dolgot a tulajdonosa visszakaphassa, és a tulajdonos a találástól számított egy éven belül a dologért nem jelentkezett.

Származékos (derivatív) szerzésmódok: ha a dolgon előzőleg fennállt tulajdonjog alapján keletkezik, így a jogutód (sucessor) jogának terjedelme a jogelődéhez (auctor) igazodik (nemo plus iuris)

3 alapfogalom:

causa – az alapul szolgáló jogcím általában – pl. szerződés, öröklés

titulus – az alapul szolgáló jogcím konkrétan – pl. adásvétel, ajándékozás, dologi hagyomány

modus: szerzésmód – pl. átadás, átruházás

1. Átruházás : a leggyakoribb tulajdonszerzési mód. A dolgon már fennálló tulajdonjogát a tulajdonos valaki másra, az új tulajdonosra ruházza át. Az átruházáshoz rendszerint négy együttes feltétel szükséges:
   - a feleknek a tulajdon átruházásban való megegyezése (konszenzus)
   - érvényes jogcím (titulus)
   - a dolog átadása (tradició)
   - mindez a korábbi tulajdonostól származzék

A különböző jogrendszerek az átruházás szabályai alapján kétféleképpen csoportosíthatóak:

1. a jogcím a szerzésmód szerint :
   - absztarkt rendszer: a szerzésmód – a birtoklás átengedése – önmagában létrehozza a tulajdonváltozást, tekintet nélkül a jogcímre pl. német jog
   - kauzális rendszer: a tulajdon csak érvényes jogcím alapján száll át . pl. római, francia, osztrák, magyar jog

2. tulajdonátszállás feltételei szerint:
   - tradiciós rendszer, a tulajdonátszálláshoz szükséges a dolog átadása – pl. római, német, magyar jog
   - konszenzuális rendszer: a tulajdonátszálláshoz elég a megegyezés (szerződés) pl. francia jog

„Nemo plus iruis" elv

Átruházással csak a tulajdonostól lehet tulajdont szerezni. Alapvető elv, senki sem ruházhat át másra több jogot, mint amennyivel maga rendelkezik.

(kivétel: kereskedelmi forgalom, jóhiszeműen és ellenszolgáltatás fejében olyan személytől, akire azt a tulajdonos bízta, pénz illetve bemutatóra szóló értékpapír)

3. Öröklés: Az örökös az örökhagyó halálnak időpontjában a törvény erejénél fogva megszerzi mindazoknak a dolgoknak a tulajdonjogát, amelyek a halál pillanatában az örökhagyó tulajdonában voltak és a hagyatékhoz tartoznak. Az örökség megnyiltakor az egész halmaz az örökösre esik, egyetemes jellegű

   Törvényes öröklési rend, végrendelet: szóban, irásban

   Irásban otthon – magánokirat

   Irásban otthon, két tanú előtt .- teljes bizonyító erejű okirat

   Jogszabály által meghatározott kibocsátótól (közjegyző, ügyvéd) származott, hitelesített közokirat lesz., közokirat vélelem: az ellenkező bizonyításáig valósnak kell tekinteni.
4. Vadak és halak tulajdonjogának megszerzése: állami tulajdonban vannak, de vadászatra

   Illetve halászatra jogosult tulajdonában kerül, az elhullott vad, illetve kifogott hal
5. Növedék: a föld tulajdonosa megszerzi mindazon dolgok tulajdonjogát, amelyek utóbb

   Váltak a föld alkotórészévé
6. Ráépítés: ha valaki idegen földre épít, anélkül hogy erre jogosult lenne, az épület

   Tulajdonjogát a földtulajdonos szerzi meg, azonban gazdagodását a ráépítőnek meg kell

   Fizetnie.
7. Feldolgozás: aki idegen dolog felhasználásával, átalakításával a maga számára

   Jóhiszeműen új dolgot állít elő, a dolog tulajdonosának választása szerint köteles a dolog értékét megtéríteni, vagy az új dolog tulajdonjogát átengedni.

8. Beépítés: Ha valaki idegen anyaggal saját földjére épít, beépítéssel megszerzi az anyag tulajdonjogát, de az anyag értékét köteles megtéríteni.

Korlátolt dologi jogok

Valamilyen fajta joggyakorlási tilalmat, kényszert el kell viselni a tulajdonosnak.
A tulajdonjog önállósult részjogosítványai, szelvényjogai
Abszolút szerkezetű, negatív tartalmú, a tulajdonos irányában is hatályos jogviszonyok
Létrejöhetnek: a.) jogszabály alapján, b) bírósági /hatósági határozattal c.) tulajdonos jogügyletével.
A tulajdonosnak megszűnésükre dologi váromány van.
Használati jogok:

1. Földhasználat: építmény és a földtulajdonosa nem azonos, tűrnie kell a tulajdonosnak
2. Haszonélvezet, használat : a.) ügyleti szerződés b.) öröklés

Jogosultja más személy tulajdonában álló dolgot használja, hasznait szedheti, megváltható.
A dolog megszűnésével a haszonélvezet is megszűnik.

3. Telki szolgalom – fizikailag úgy helyezkedik el a telek, hogy a bejárás csak a szomszédtelken keresztül lehetséges, ingatlan nyilvántartásba bejegyezhető, önálló adásvétel tárgya nem lehet., általános haszonélvezeti jogként kell alkalmazni, úgy kell használni, ahogy általában elvárható. Addig áll fenn, amíg ésszerű, elenyészhet. A tulajdonos változásra tekintettel a szolgalom fennáll.
4. Közérdekű használat
5. Felelős őrzés

A kötelem fogalma

kötelem = 1) meghatározott személyek közötti 2) polgári jogi jogviszony, amelynél fogva 3) a jogosult követelheti, hogy a kötelezett valamely szolgáltatást teljesítsen

- ld. A/5. II. pont alatt írottakat a relatív szerkezetű jogviszonyokról
- **követelés és tartozás egysége**: ugyanaz a szolgáltatás a jogosulti oldalról követelés, a kötelezetti oldalról tartozás
- a visszterhesség elve alapján (ld. B/18.) **kölcsönös tartozások és kölcsönös követelések** halmaza

⇒ **főkötelezettség**: a kötelem jellegét megadó kötelezettség, közvetlenül fejezi ki a jogosultnak a kötelemmel szolgált érdekét
⇒ **mellékkötelezettség**: arra irányul, hogy a főkötelezettség minél teljesebben és biztosabban teljesüljön (tájékoztatás, akadályközlés, biztosíték stb.)

<u>A kötelem forrásai</u>

1. szerződés
= két vagy több fél joghatás kiváltását célzó egybehangzó akaratnyilatkozata (= két vagy több fél egybehangzó jogügylete)
198. § (1) A szerződésből kötelezettség keletkezik a szolgáltatás teljesítésére és jogosultság a szolgáltatás követelésére.

2. egyoldalú jogügylet
199. § Egyoldalú nyilatkozatból csak a jogszabályban megállapított esetekben keletkezik jogosultság a szolgáltatás követelésére; az egyoldalú nyilatkozatokra – ha a törvény kivételt nem tesz – a szerződésre vonatkozó szabályokat kell megfelelően alkalmazni.
a) díjkitűzés 592. §, b) kötelezettségvállalás közérdekű célra 593-596. §§, c) végrendelet 623. §

3. közhatalmi aktus
198. § (3) Szolgáltatásra irányuló kötelezettség és jogosultság jogszabályból vagy hatósági rendelkezésből szerződéskötés nélkül is keletkezhet, ha a jogszabály vagy a törvényes jogkörében eljáró hatóság így rendelkezik, és a kötelezettet, a jogosultat és a szolgáltatást kellő pontossággal meghatározza. Ebben az esetben – jogszabály vagy hatóság eltérő rendelkezése hiányában – a szerződésre vonatkozó szabályokat kell megfelelően alkalmazni.
a) jogszabály (pl. biztosító tv-i engedménye 558. § (1) bek.), b) hatósági határozat (pl. kisajátítási határozatból kártalanítási kötelezettség 177. § (1) bek.), c) bírósági határozat (utaló magatartás 6. §, szerződés létrehozása 206. §)

4. jogellenes károkozás
339. § (1) Aki másnak jogellenesen kárt okoz, köteles azt megtéríteni...

5. jogszerű károkozás
pl. szükséghelyzet (107. §), megrendelő elállása szállítási vagy vállalkozási szerződés esetén (381. § (1), 395. § (1))

6. jogalap nélküli gazdagodás
361. § (1) Aki másnak rovására jogalap nélkül jut vagyoni előnyhöz, köteles ezt az előnyt visszatéríteni.

7. egyéb
kötelesrész (661. §) (nem jogszabály?), kötelmi hagyomány (641. § (2)) (nem egyoldalú jogügylet?)

<u>III. a relatív szerkezet áttörése</u>
a relatív szerkezet lényege: a kötelem meghatározott személyek között áll fenn, csak **meghatározott személyek** (szerződés esetén a szerződő felek) **között vált ki joghatást**; kívülállók "nem szólhatnak bele, és nem vonhatók bele"

áttörését jelentő intézmények:

a) közérdekű kereset (popularis actio) - **fogyasztóvédelem**
209. § (2) Ha a gazdálkodó szervezet használ szerződéskötéskor tisztességtelen általános szerződési feltételt, a sérelmes kikötést a külön jogszabályban meghatározott szervezet is megtámadhatja a bíróság előtt.
(3) A bíróság a (2) bekezdés szerinti megtámadás alapossága esetén a tisztességtelen kikötés érvénytelenségét – a kikötés alkalmazójával szerződő valamennyi félre kiterjedő hatállyal – megállapítja. Az érvénytelenség megállapítása nem érinti azokat a szerződéseket, amelyeket a megtámadásig már teljesítettek.
Tvr. 5. § Az általános szerződési feltételek bíróság előtti megtámadására jogosult
a) az ügyész,
b) a miniszter, az országos hatáskörű szerv vezetője,
c) a jegyző és a főjegyző,
d) a gazdasági és a szakmai kamara, a hegyközségi szervezet,
e) a fogyasztói érdek-képviseleti szervezet.
Tvr. 5/A. § Az általános szerződési feltétel tisztességtelensége kérdésében az érintett országos gazdasági kamara kérésre véleményt nyilvánít, kivéve, ha jogszabály az általános szerződési feltétel jóváhagyását követeli meg. A kamara véleménye nem érinti a bíróság előtti megtámadás lehetőségét.
Tvr. 5/B. § Ha a bíróság a tisztességtelen általános szerződési feltétel érvénytelenségét a feltétel alkalmazójával szerződő valamennyi félre kiterjedő hatállyal jogerős határozatával megállapítja, ítéletében feljogosíthatja az igény érvényesítőjét, hogy a kikötés érvénytelenségének megállapítását a jogsértő költségére országos napilapban vagy más szokásos módon nyilvánosságra hozza.

b) termelői felelősség
1993:X. tv.
3. § (1) E törvény szabályai szerint a termék gyártója felel a termék hibája által okozott kárért.
⇒ nem a károsulttal szerződéses kapcsolatban álló forgalmazó
kivétel: 4. § (1) Ha a termék gyártója, illetőleg importálója nem állapítható meg, a termék minden forgalmazóját gyártónak kell tekinteni mindaddig, amíg a forgalmazó a gyártót vagy azt a forgalmazót, akitől a terméket beszerezte, a károsultnak meg nem nevezi.

c) fedezetelvonó ügylet hatálytalansága (actio Pauliana)
203. § (1) Az a szerződés, amellyel harmadik személy igényének kielégítési alapját részben vagy egészben elvonták, e harmadik személy irányában hatálytalan (relatív hatálytalanság), ha a másik fél rosszhiszemű volt, vagy reá nézve a szerződésből ingyenes előny származott.
(2) Ha valaki hozzátartozójával köt ilyen szerződést, a rosszhiszeműséget, illetőleg az ingyenességet vélelmezni kell.
(3) Az a fél, aki a szerződésből származó ingyenes előnytől fel nem róható módon elesett, a harmadik személy irányában nem felel.

d) többalanyú szerződések
– fuvarozó - feladó - címzett 488. § (1)
– bizományos - megbízó - harmadik szerződő személy 507. §
– biztosító - biztosított - szerződő fél 536. § (1)
– társasági szerződés 568. §
– factoring (követelés átruházása díj ellenében)
– pénzügyi lízing (lízingbeadó megveszi a dolgot, használatát a lízingbevevőnek biztosítja, és szavatossági jogait is a lízingbevevőre engedményezi)

Kötelmi jogok

A kötelem meghatározott és egymással mellérendelt viszonyban álló jogalanyok között fennálló relativ szerkezetű jogviszony, amely alapján a kötelezett valamilyen vagyoni értékű szolgáltatást köteles teljesíteni, a jogosult pedig, ezt a teljesítést követelheti.
Kötelmi jogok: a szerződéses jogviszony

1.) meghatározott személyek közötti
2.) polgári jogi jogviszony
3.) jogosult követelheti, hogy a kötelezett valamely szolgáltatást teljesítsen
4.) követelés és tartozás egysége
5.) vagyoni értékű követelés teljesítése
6.) főkötelezettség, mellékkötelezettség
7.) alakító képesség fontos
8.) relatív szerkezetű jogviszony, csak a felek között vált ki joghatást, többiek esetében irreleváns
9.) nincs típuskényszer

A kötelem két fél konszenzusa, jogok és kötelezettségek egyenlő mértékű egysége.
Kötelem keletkeztetést szolgáló tényállás:

1. szerződés
2. egyoldalú jogügylet
3. közhatalmi aktus
4. jogellenes károkozás
5. jogszerű károkozás
6. jogalap nélküli gazdagodás
7. egyéb

A szerződés fogalma, alakja megkötése:

A szerződés két vagy több személy jogi hatást kiváltó, kölcsönös és egybehangzó akaratnyilatkozata. Ehhez fűződik joghatás: a szerződésből kötelezettség keletkezik a szolgáltatás teljesítésére és a jogosultság a szolgáltatás követelésére.
Az akaratnyilatkozat a felek szabad döntése, ezért a felek között mellérendeltségi viszony van.
A szerződés létrejöttéhez elegendő, ha a megegyezés a lényeges kérdésekre kiterjed.
Lényegesnek minősül, ezért feltétlenül meg kell állapodni a következő kérdésekben:

- szerződés tárgya (ideértve a szolgáltatás mértékét és mennyiségét)
- lényeges mindaz, amit a jogszabály az egyes szerződésfajták taglalásának fő kötelezettségnek minősít
- lényeges mindaz, amit bármelyik szerződő fél annak minősít

Nem szükséges viszont megállapodni olyan kérdésekben, melyeket a jogszabály rendez.

Szerződéskötés:

- szóban
- írásban
- ráutaló magatartás

A relatív szerkezet lényege: a kötelem meghatározott személyek között áll fenn, csak meghatározott személyek között vált ki joghatást, a kívülállók nem vonthatók be.
Áttörést jelentő intézmények:

- közérdekű kereset – fogyasztóvédelem
- termelői felelősség
- fedezetelvonó ügylet hatálytalansága „actio Paulina" két személy közötti szerződés, amely harmadik személy igényének kielégítési alapját részben vagy egész elvonják hatálytalan. Ezt tiltja a törvény
- többalanyú szerződés: fuvarozó, bizományos, biztosító, társasági szerződés, factoring, pénzügyi lizing

Személyhez fűződő jogok és védelmük

A természetjogi szemléletből származik a gyökere. Személyhez fűződő (személyiségi) jogok alatt azokaz az abszolút szerkezetű alanyi jogokat érjük, melyeknél fogva mindenki - a törvények és mások jogainak korlátjai között – személyiségét, egyéni integritását minden irányban szabadon érvényesítheti és igényelheti azt, hogy őt eben senki se háborítsa.
A személyhez fűződő jogok sérelmét jelenti különösen

- magánszemélyek bármilyen hátrányos megkülönböztetése nemük, fajuk, nemzetiségük, vagy felekezetük szerint
- a lelkiismereti szabadság sérelme
- a személyes szabadság jogellenes korlátozása
- a testi épség, az egészség, valamint a becsület és az emberi méltóság megsértése
- a jóhírnévhez, a magánlakás sértetlenségéhez, valamint a magántitok és a személyes adatok védelméhez való jog megsértése

A személyhez fűződő jogok fajtái:

- névviselés joga
- jóhírnévhez fűződő jog
- képmás illetve hangfelvétel védelem
- személyes titok védelme (levél, magán, üzleti, hivatásbeli)
- magánlakás védelme
- személyes adatok védelméhez való jog
- információs szabadság törvényi korlátai
- kegyeleti jog: holttest felül rendelkezés, eltemetés, halott emlékének megsértése

A személyiséghez fűződő jogok megsértésének következményei:
Akit a személyhez fűződő jogában megsértenek, az eset körülményeihez képest a következő polgári jogi igényeket támaszthatja, követelheti:

- a jogsértés megtörténtének birósági megállapítását
- a jogsértés abbahagyását és a eltiltást további jogsértéstől
- hogy a jogsértő elégtételt adjon
- a sérelmes helyzet megszüntetését, a jogsértést megelőző állapot helyreállítását
- kártérítést követelhet a polgári jogi felelősség szabályai szerint

A jogsértőtől a személyhez fűződő jogok megsértése esetén vagyoni és nem vagyoni kártérítés egyaránt követelhető.
A nem vagyoni kártérítés lényegében nem más, mint kárpótlás az elszenvedett sérelmért. Mértéke ekként jogsértés súlyához igazodik, melyről a bíróság mérlegessel dönt. Ennek során értékelni kell – egyebek mellett – a jogsértő magatartás módját, annak hatását, eredményét, továbbá a felróhatóság súlyát, valamint az érintett esetleges közrehatását is.

A.) Hármas jogszabályi alap:
   1. nemzetközi szerződések
   1. Alkotmány
   2. Ptk

Több esetben párhuzamos védelem (élet és emberi méltóság, jóhírnév, magánlakás, magántitok, személyes adatok, megkülönböztetés tilalma
B.) Generálklauzula (keret jogszabály): személyiség általános jogvédelme

- felleltározhatatlan tartalmú, általános személyiségi jog – egyes személyhez fűződő jogok „ anyajoga"

Szerzői jog:
A szerzői jogi törvények az irodalmi művekre is vonatkozó általános szabályai irányadók a szoftverre is (az eltérő rendelkezéseket a törvény külön fejezetben fogalmazza meg.
Szerzői jogi védelem alá tartozik az irodalom, a tudomány ls a művészet minden alkotása
A szerzői jogok a szerző életében és halálát követő év első napjától számított hetven éven keresztül részesülnek védelemben. A védelmi idő elteltével a felhasználó engedély és díjfizetés nélkül jogosult a felhasználásra, mivel a mű közkinccsé vált.

Szerződéskötés

A szerződés fogalma, alakja megkötése:

A szerződés két vagy több személy jogi hatást kiváltó, kölcsönös és egybehangzó akaratnyilatkozata. Ehhez fűződik joghatás: a szerződésből kötelezettség keletkezik a szolgáltatás teljesítésére és a jogosultság a szolgáltatás követelésére.
Az akaratnyilatkozat a felek szabad döntése, ezért a felek között mellérendeltségi viszony van.
A szerződés létrejöttéhez elegendő, ha a megegyezés a lényeges kérdésekre kiterjed.
Lényegesnek minősül, ezért feltétlenül meg kell állapodni a következő kérdésekben:

- szerződés tárgya (ideértve a szolgáltatás mértékét és mennyiségét)
- lényeges mindaz, amit a jogszabály az egyes szerződésfajták taglalásának fő kötelezettségnek minősít
- lényeges mindaz, amit bármelyik szerződő fél annak minősít

Nem szükséges viszont megállapodni a jogszabályban rögzitett kérdésekben.
Szerződéskötési szabadság: senki sem köteles szerződést kötni és mindenki köthet szerződést
Ptk 205.§.
Létrejötte: két fél kölcsönös, és egybehangzó akaratnyilatkozat
A szerződések alapelveit részben a jogalkotás, részben a jogalkalmazás fejlesztette ki. A szerződési szabadság elve alapján a szerződő felek szabadon dönthetnek.

- a felek egyenlőségének elve
- pacta sunt servanda elve (a megállapodások a felekre kötelező erővel bírnak, függetlenül a megállapodás formájától, illetve attól, hogy beleillik-e az adott megállapodás valamely szerződéstípusba)
- kötési szabadság

Módozat – technikai jellegű – írásban, szóban, ráutaló magatartás
Tartalmaznia kell

- tárgya
- felek
- visszterhes, ingyenes
- idő, hely

Úgy kell eljárni, hogy kölcsönösen, közösen együttműködve, egymás jogos érdekeire tekintettel kell lenni. A konszenzusnak mindig meg kell maradnia, a változtatások esetén is.
Írásbeli formák:

- egyszerű írásbeli forma: a szerződés bármilyen írásba foglalását és az aláírás módját jelenti.
- minősített írásbeli forma: ügyvédi, jogtanácsosi ellenjegyzést is tartalmaz. Jogszabály kötelezővé teszi és elmaradása súlyos következményekkel, járhat
- teljes bizonyító erejű magánokirat: a felek vagy a jogszabály által előírt formája a szerződésnek: több esete (3) ismert.
- közokirat: az okiratot a bíróság, közjegyző vagy más hatóság ügykörén belül a jogszabály által megszabott alakban állítja ki.

A szerződés érvényességének feltételei

Érvényes szerződéshez a következő feltételeknek kell teljesülnie:

Kölcsönös megegyezés – (lásd még ajánlattétel és elfogadás): A feleknek közösen akarniuk kell a szerződés létrejöttét, és ezt kifejezésre kell juttatniuk.
Jogképes felek: Mindegyik fél jogképes kell, hogy legyen, és képes kell, legyen rá, hogy megértse a döntés feltételeit és jogi következményeit. A vállalatokat a jog jogi személynek tekinti, és megengedi számukra a szerződéskötést

Lehetséges érvénytelenségi okok:
Akarathiba: semmis a szerződéskötésre korlátozott cselekvőképessége miatt képtelen személy akaratnyilatkozata, a tréfából tett nyilatkozat, a színlelt szerződési szándék, a fizikai kényszer, szellemi befolyásoltság vagy fenyegetés hatására tett nyilatkozatok, valamint ha a másik fél részéről tudatos megtévesztés vagy tévedés történt egy lényeges körülményre vonatkozóan; illetve *megtámadható* a szerződés akkor, ha a szolgáltatás és ellenszolgáltatás nincs egymással arányban;
Lehetetlen szerződés: a szerződés teljesítése leküzdhetetlen akadályba ütközik, ami lehet: **fizikai lehetetlenség**, ha leküzdhetetlen természeti akadály áll fenn, például "ha a Pokol befagy";
jogi lehetetlenség, ha az adott szolgáltatást jogszabály tiltja, például meggyilkolni valakit.
A szerződéskötés különös szabályai:

1. Általános szerződési feltétel Ptk 205.§. : egyoldalúan meghatározzák a feltételeket, a másik fél csak „rábólint", nem lehet alakítani a feltételeket, generikus, mindenkire egyformán kötelező. Egy esetben lehet célpont, ha egy közszolgáltató nagyon sok sérelmet okoz a fogyasztóknak, akkor az ügyész általános érvényű keresetet benyújthat. Tisztességtelen ÁSZF 209. §. Semmiképpen sem minősül tisztességtelen feltételnek, ha a jogszabály írja elő.
2. Előszerződés: A felek megállapodnak abban, hogy egy későbbi időpontban szerződést fognak kötni.
3. hatalmasság: az adás-vétel különös nemei: elővásárlási jog, visszavásárlási jog, vételi jog
4. közüzemi szerződés
5. vállalkozás, fuvarozás
6. biztosítás

Szerződéskötés során, aki ajánlatot tesz, a kötött marad ahhoz, kivéve, ha a kötöttséget az ajánlat megtételekor kizárta.
Fontos az alakiság: meg kell határozni, hogy meddig tart az ajánlat.

A szerződés alakja: olyan, amilyet akarunk. Teljes szabadságunk van, viszont figyelemmel kell lenni a jogszabályi előírásokra.(szóban, írásban, ráutaló magatartással)
Írásban kötelező: pl. Ingatlan adásvétele, kutatás, bankhitel, biztosítás, öröklési szerződés, társasági szerződés, ingatlan ajándékozása, földterület haszonbérlete, tartás, életjáradék
A közokirat a biztos, minden alapszerűséget pótol.

Versenytárgyalás:
Nyilvános felhivás vagy ajánlat
Kötelező: privatizáció, közbeszerzés
Két formája van: árverés (licit)
Pályázat (tender)

Szerződésszegés 298.§.

A szerződésszegés minden olyan magatartás, körülmény és állapot, amely ellentétes a szerződés tartalmával vagy sérti valamelyik félnek a szerződésben biztosított jogait. A szerződésszegés bekövetkezhet a felek magatartásán kívüli (objektiv) okból, felróhatóságtól függetlenül, illetve a felek felróhatóságából, vétkességtől.
Objektiv ok esetén : késedelmi kamat és kellékszavatosság a szankció
Szubjektiv okból: kötbér, kártérítés a szankció
A szerződésszegés leggyakoribb esetei:

1.) a kötelezett késedelme:
2.) a jogosult késedelme
3.) a hibás teljesítés
4.) a teljesítés lehetetlenné válása
5.) a teljesítés megtagadása

A.) A kötelezett késedelme: - a szolgáltatás időleges nem teljesítése. A telesítési határidő eredménytelenül telt el, lés a kötelezett felszólításra sem teljesít.
Jogkövetkezmény: a késedelemből eredő kár megtérítése, ez alól akkor mentesül, ha bizonyítja, hogy a késedelem elhárítása érdekében úgy járt el, ahogy az adott helyzetben általában elvárható.
A késedelemnek a kötelezett magatartásának felróhatóságától független jogkövetkezményei is vannak:

a.) jogosult továbbra is követelheti a teljesítést
b.) a törvényben megállapított esetekben a jogosult elállhat a szerződéstől
c.) a pénztartozás után késedelmi kamat jár

A kötelezett késedelme esetén a jogosult követelheti a teljesítést, vagy abban az esetben, ha ez többé nem áll érdekében, elállhat a szerződéstől.

B.) A jogosult késedelme: a szerződés teljesítése mindkét fél érdeke, ezért nemcsak a kötelezett, hanem a jogosult szerződésellenes magatartása is szerződésszegés.
A jogosult késedelembe esik, ha

a.) a szerződésszerűen felajánlott teljesítést nem fogadja el
b.) elmulasztja azokat az intézkedéseket vagy nyilatkozatokat, amelyek szükségesek ahhoz, hogy a kötelezett megfelelően teljesíteni tudjon
c.) a nyugtát nem állítja ki, illetőleg az értékpapírt nem adja vissza

A jogosult késedelmének felróhatósága esetén a kötelezett követelheti a késedelemből eredő kárának megtérítését. A jogosult késedelme a kötelezett egyidejű késedelmét is kizárja, tehát a késedelembe eső jogosult nem követelhet késedelmi kamatot a kötelezettől.
Hibás teljesítés:
A hibás teljesítés szabályai csak a visszterhes szerződésekre vonatkoznak. A kötelezett hibásan teljesít, ha a szolgáltatás nem felel meg a teljesítéskor a törvényes vagy a szerződésben meghatározott tulajdonságoknak.
A hiba lehet:

1.) kellékhiba és jogi hiba
2.) mennyiségi hiba, minőségi hiba, aliud szolgáltatás (más szolgáltatást nyújtó)

A hibás teljesítés esetén érvényesíthető szavatossági jogok, hibás teljesítés esetén a jogosult választása szerint kérhet:

1.) kijavítást – kicserélést, javítást,
2.) árleszállítást
3.) és a jogosult elállhat a szerződéstől

A jogosult a választott szavatossági jogról másikra térhet át. Az áttéréssel okozott kárt köteles a kötelezettnek megtéríteni, kivéve, ha az áttérésre a kötelezett magatartása adott okot, vagy az áttérés egyébként indokolt volt.
A jogosult főszabályként a teljesítéstől számított hat hónapos elévülési határidő alatt érvényesítheti szavatossági jogait,

A teljesítés lehetetlenné válása:
Ha a teljesítés olyan okból vált lehetetlenné, amelyért egyik fél sem felelős, akkor a szerződés megszűnik, nincs kötelem ebben a tárgykörben. Ha a kötelezett felelős a lehetetlenné válásért, a jogosult a teljesítés elmaradása miatt kártérítést követelhet. A jogosult felelőssége esetén viszont a kötelezett szabadul a tartozás alól, és követelheti kárának megtérítését.

A teljesítés megtagadása
Az eset annyiban különbözik a késedelemtől, hogy a kötelezett egyáltalán nem, a jövőben sem kíván teljesíteni, de különbözik a lehetetlenülésétől is, mert a szolgáltatás teljesítése még nem vált lehetetlenné.
A szerződésszegés közös szabályai közül legfontosabb az, hogy a szerződésszegésér való felelősségre, valamint a kártérítés mértékére a szerződésen kívül okozott károkért való felelősség szabályait kell alkalmazni azzal az eltéréssel, hogy a kártérítés mérséklésének nincs helye.

Tulajdonjogi triász

A tulajdonjog a dologi jog
A tulajdonjog megmutatja, hogy a dolog kié.
Tulajdonjog fogalma:
Tárgyi értelemben: az a jogi szabályozás, ami a tulajdon jogra vonatkozik.
Alanyi értelemben: azok a jogosultságok, melyek a tulajdonost tulajdoni jogviszony alapján megilletik.

Tulajdonjogviszony tartalma: a jogosultságok és kötelezettségek adják

Tulajdonost megillető jogok (szelvényjogok):

1./ Birtoklás
A tulajdonosnak jogában van a dolgot hatalmában tartani 187. §.
A tulajdonosnak jogában van a birtokvédelem eszközeivel élni. Ptk 188. 192.§.
98.§. A tulajdonost megilleti a birtoklás joga és a birtokvédelem.
A birtoklás és tulajdonlás egymástól eltér. A tulajdonost és a birtokost maga védelem illet meg.
Birtokból való kiesés - önként lemondás
- Elvesztés -

2. A használat és a hasznok szedése
- használat**:** a hasznok szedésének joga. Joga van a dolog szaporulatára.(növedék)
Használati jog: a használatra vonatkozó jog önállósulása, az értékjog a rendelkezési jog önállósulása után jött létre.

rendeltetésszerű joggyakorlás követelménye
99.§. A tulajdonos jogosult a dolgot használni és a dologból folyó hasznokat szedni…
áthajló ágak – gyümölcs; kerítés, sövény, mezsgye – szomszéddal közös használat;
Hasznok – jogok – kötelezettség is, kárveszély viselése
Használati kötelezettség
100. §- szükségtelen zavarás, szomszédjogok
Hasznok szedésének átengedése, gazdasági célú hasznosítás

3./ Rendelkezés
A tulajdonjog kizárólagosságát garantálja**.**
112.§. A tulajdonost megilleti az a jog, hogy a dolog birtoklást, használatát vagy hasznai szedésének jogát másnak átengedje, a dolgot biztosítékul adja vagy más módon megterhelje, továbbá hogy tulajdonjogát másra átruházza, vagy azzal felhagyjon.
Az ingatlan tulajdonjogával felhagyni nem lehet.
A birtokost a rendelkezési jog különbözteti meg a tulajdonostól.

Tulajdonvédelem eszközei

A tulajdonjogot más jogágak is elismerik és védik, (alkotmányjog, büntetőjog, államigazgatási jog)
A polgári jogban a tulajdonjog megsértéséből a tulajdonosnak a tulajdon(jog)i igénye támad a sérelem megszüntetésére.
A tulajdonjogi igények nem évülnek el.
A tulajdonvédelem eszközei:
- jogos ön hatalom
- tulajdoni per
- tulajdonjog háborítatlanságát védő/kizárólagossága iránti per
- ingatlan-nyilvántartási igény : bejegyzési, törlési, kiigazítási igény
- végrehajtási igényper

Birtokvédelem:
A birtok ténykérdés, nem jogkérdés (a tulajdonos ezzel együtt mindig birtokos)
A birtoklás ténye joghatással jár: 1. birtokvédelem, 2. elbirtoklás
A birtok jogi tény.
A birtok elleni támadás, birtoklásban való zavarás vagy birtoktól való megfosztás – birtokháborítás a birtokháborítás birtokvédelemre jogosít.
- prossesorius (sommás) birtokvédelem – a birtoklás ténye alapján
- petitorius (rendes) birtokvédelem – a birtokláshoz való jogcím alapján

Eszközök:
- Jogos önhatalom
- Államigazgatási eljárás
- Birtokper

Jogi személy fogalma

<u>a jogi személy fogalma és kritériumai:</u>

a jogi személy: olyan jogalany (személy), amelyik nem természetes személy, azaz nem ember, és a jog jogi
személynek ismeri el
⇒ hogy tkp. micsoda, arról számos elmélet:
– **realitás elméletek** - "össz-személyiség" (Gierke), "egységes akarat" (Zittelmann), "erkölcsi realitás" (Binder), "jogi organizáció" (Saleilles)
– **fikciós elméletek** - a jogi személy egy (természetes) személy fikciója (Savigny, Puchta)
– **a jogi személyt tagadó elméletek** - "alanytalan vagyon" (Unger), "alanytalan jog" (Windscheid), "célvagyon" (Brinds), "cél képviselete" (Szászy-Schwarcz), "részjogrend" (Kelsen)

jogunkban a jogi személy főszabály szerint a következő ismérvekkel rendelkezik:
- **állami elismertség** és törvényességi felügyelet: csak "erre irányadó jogszabály szerint" jöhet létre és működhet; az irányadó jogszabály (mindig?) előírja a bírósági nyilvántartásba vételt, ami konstitutív aktusként hozza létre a jogi személyt, valamint (mindig?) rendelkezik a tvességi felügyeletet gyakorlásáról
- alapító(k)tól független**, önálló jogok és kötelezettségek** (ez a jogalanyiságból következik)
- **saját vagyon,** önálló **vagyoni felelősség**, bizonyos mértékben gazdálkodó tevékenység
- meghatározott **tevékenységi kör** (= cél)**, tartós működés**
- **állandó szervezet, ügyintéző és képviseleti szerv(ek)**
- **név, székhely**
- **abszolút jogképesség**: minden olyan jog és kötelezettség alanya lehet, amely nem csupán emberhez fűződhet - azaz nem pusztán a céljával összefüggő jogoké és kötelezettségeké (1977-ig így volt) - DE: bizonyos szerzőképességi korlátozások lehetnek (pl. termőföld)

<u>a jogi személy keletkezése és megszűnése:</u>

29. § (1) A jogi személy **létrejöttének és megszüntetésének feltételeit** a **jogszabály a jogi személy egyes fajtáihoz képest állapítja meg**. Jogi személyt **jogszabály is létesíthet**.
(2) A jogi személy létesítéséről szóló jogszabályban, határozatban vagy okiratban **meg kell állapítani a jogi személy nevét, tevékenységét, székhelyét és** – ha erről külön jogszabály nem rendelkezik – **képviselőjét**.

keletkezés alapja:
a) szerződés (pl. társasági szerződés),
b) egyoldalú nyilatkozat (pl. alapítványrendelés),
c) alapító határozat (pl. egyesület, szövetkezet) d) jogszabály (pl. köztestület).

keletkezés módja: a), b) és c) pontok esetében (mindig?) bírósági bejegyzéssel ex nunc/ex tunc hatállyal, d) pont esetében a jogszabály rendelkezik róla
<u>a jogi személy képviselete</u>

29. § (3) A jogi személy nevében **aláírásra** a jogi személy **képviselője jogosult**. Ha nem ő az aláíró, és jogszabály a nyilatkozat érvényességéhez írásbeli alakot kíván, **két képviseleti joggal felruházott személy** aláírása szükséges. A **bankszámla felett** való rendelkezéshez **minden esetben két képviseleti joggal felruházott személy** aláírása szükséges. **Jogszabály** ezektől a rendelkezésektől **eltérhet**.